

KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 10.11.2004
KOM(2004) 748 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE
RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU,
EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU,
VÝBORU REGIÓNOV A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE**

**Prvá správa o praktickej príprave
na budúce rozšírenie eurozóny**

{SEK(2004) 1383}

1. Úvod

Konečné zavedenie jednotnej meny bude míľnikom pre všetkých nových členov, ktorí vstúpia do eurozóny, rovnako ako tomu bolo v prípade krajín súčasnej eurozóny. Nové členské štáty vstúpili do Európskej únie ako „členské štáty s výnimkou“¹ na základe článku 4 Aktu o pristúpení. Konečné prijatie jednotnej meny je súčasťou požiadaviek stanovených v Zmluve, a preto tieto krajiny zavedú euro hneď po splnení nevyhnutných podmienok. Mnohé z novo pristúpených členských štátov naznačilo svoje odhodlanie pristúpiť k eurozóne čo najskôr, a preto vynakladajú úsilie, aby splnili podmienky pristúpenia, najmä „maastrichtské“ konvergenčné kritériá navrhnuté s cieľom zabezpečiť udržateľnú ekonomickú konvergenciu všetkých budúcich členov eurozóny. V prípade krajín, ktoré sú v súčasnosti členmi eurozóny, trvali prípravy na praktické zavedenie eura takmer šesť rokov. Nové členské štáty preto musia začať s prispôbovaním podmienok, aby sa včas pripravili a zaistili plynulý prechod na euro.

1.1 Kroky, ktoré umožnia prijatie eura

Rozsah, v akom jednotlivé krajiny splnili požiadavky stanovené v Zmluve, aby im bolo umožnené euro prijať, posudzuje Komisia a ECB vo svojich pravidelných správach o konvergencii². Článok 122 ods. 2 Zmluvy stanovuje, že, na návrh Komisie, rozhoduje Rada, ktorý členský štát spĺňa nevyhnutné podmienky a následne zrušuje výnimky týchto členských štátov. Rada navyše rozhoduje o dátume, kedy príslušný členský štát pristúpi k eurozóne a stanovuje pevný a neodvolateľný prepočítavací kurz medzi národnou menou krajiny a eurom. V deň prijatia eura nadobúda prepočítavací kurz účinnosť, pôvodná národná mena krajiny prestáva platiť a zodpovednosť za menovú politiku prechádza na ECB. To sa odohralo 1. januára 1999 v prvých jedenástich krajinách, ktoré pristúpili k eurozóne a 1. januára 2001 v Grécku.

Z praktických a logistických dôvodov zaviedli súčasné krajiny eurozóny prechodné obdobie troch rokov (jeden rok v prípade Grécka) medzi prijatím eura ako meny (v roku 1999 pre jedenásť krajín a v roku 2001 pre Grécko) a zavedením hotovostného eura. Hlavnou alternatívou je takzvaný scenár „veľkého tresku“, v ktorom vstup do eurozóny prebehne zároveň so zavedením eurobankoviek a euromincí. Tento prístup má niekoľko výhod najmä teraz, keď eurobankovky a euromince už existujú. Hlavnou nevýhodou je, že tento scenár skraca obdobie, v ktorom sa verejný a súkromný sektor a obyvatelia všeobecne môžu pripraviť na prechod. Po zavedení eurobankoviek a euromincí nasleduje obdobie dvojitého obehu, v ktorom bankovky a mince denominované v euro aj v národnej mene majú rovnocenný štatút zákonného platidla. O dĺžke obdobia dvojitého obehu sa spravidla rozhoduje na vnútroštátnej úrovni, hoci sa zvyčajne ponecháva relatívne krátke, najviac dva mesiace.

¹ Pokiaľ ide o prijatie eura, majú Dánsko a Spojené kráľovstvo osobitný „opt-out“ status (možnosť neúčasti v eurozóne). Desať nových členských štátov a Švédsko sú členskými štátmi s výnimkou. Referendum, ktoré sa konalo 14. septembra 2003 vo Švédsku ukázalo, že väčšina populácie nebola naklonená vstupu do eurozóny.

² Posledné správy o konvergencii boli uverejnené 20. októbra 2004 so záverom, že ani jeden z jedenástich členských štátov s výnimkou v súčasnosti nespĺňa *všetky* potrebné kritériá (trvalo udržateľné verejné financie, cenová stabilita, stabilita výmenných kurzov počas požadovaného obdobia, úroveň dlhodobých úrokových sadzieb). Vzhľadom na závery správy o konvergencii sa Komisia rozhodla nepredložiť žiadny návrh na zrušenie výnimiek.

1.2 Účel správy

Úspešný vstup do eurozóny si nevyžaduje len splnenie požiadaviek stanovených v Zmluve, ale aj dôkladne naplánovanú a rozsiahlu praktickú prípravu, do ktorej sa zapojí verejný aj súkromný sektor a dokonca verejnosť ako celok. Komisia podá o stave týchto priprav správu, a to na pravidelnom základe najmenej raz do roka, alebo kedykoľvek to bude konkrétny vývoj vyžadovať. Toto oznámenie je prvou takouto správou. Na rozdiel od správ o konvergencii nevyplýva táto správa zo žiadnych právnych alebo iných záväzkov, ale zo zámeru Komisie náležite informovať všetky príslušné strany, najmä inštitúcie Spoločenstva a členské štáty, ako aj zúčastnené strany a médiá, o napredovaní v tejto dôležitej oblasti. Pokiaľ ide o načasovanie a frekvenciu uverejňovania, nebudú tieto správy Komisie o stave a praktických prípravách súvisieť s jej správami o konvergencii.

Celkový rámec a kľúčové prvky prechodu na novú menu sú obvykle stanovené v „scenári prechodu“ krajiny a mnoho dotknutých krajín je v súčasnosti v procese vytvárania týchto scenárov. Čo sa týka Švédska, 14. septembra 2003 sa v krajine uskutočnilo referendum, ktoré ukázalo, že väčšina obyvateľov nebola v tom čase naklonená pristúpeniu k eurozóne. Tento výsledok spôsobil vo Švédsku pozastavenie praktických priprav.

2. SÚČASNÉ PLÁNY NA PRIJATIE EURA

Členské štáty s výnimkou (Estónsko, Litva a Slovinsko) sa 28. júna 2004 pripojili k ERM-II. Všetky tri krajiny by rady pristúpili k eurozóne čo najskôr (v roku 2007). Väčšina z nich prijala národné plány na prechod a vymenovala národných koordinátorov, ktorí budú prechod riadiť. Vo všeobecnosti sa uprednostňuje jednorazový prechod na euro (scenár „veľkého tresku“), podľa ktorého by sa eurobankovky a euromince stali zákonným platidlom v deň vstupu do eurozóny. Postup výberu návrhu národnej strany euromincí je buď v štádiu dokončovania alebo sa už zavŕšil.

Oficiálne plány a zámery vo väčšine ostatných krajín postupne nadobúdajú konkrétnejšiu podobu. Mnoho krajín plánuje pristúpiť k eurozóne v neskoršom štádiu, pred koncom desaťročia, aj keď to bude zrejme vo veľkej miere závisieť na stupni plnenia konvergenčných kritérií.

Stav priprav je zhrnutý v nasledujúcej tabuľke, ktorá je v celku založená na informáciách zverejnených príslušnými národnými orgánmi, a ktorá má odrážať vnútroštátne rozhodnutia a postoje ku rôznym náležitým otázkam. Členské štáty sú uvedené v zozname v poradí stanovenom v Zmluve.

<i>KRAJINA</i>	<i>NÁRODNÝ KOORDINÁTOR</i>	<i>NÁRODNÝ PLÁN PRECHODU ALEBO PODOBNÝ SCENÁR</i>	<i>VSTUP DO ERM II</i>	<i>NÁRODNÝ CIELOVÝ DÁTUM PRE PRIJATIE EURA</i>	<i>VEĽKÝ TRESK ALEBO PRECHODNÉ OBDOBIE</i>	<i>EUROMINCE</i>
<i>Česká republika</i>		Stratégia prístúpenia Českej republiky k eurozóne, (schválené vládou v októbri 2003)		2009-10		Súťaž sa zvažuje
<i>Estónsko</i>	Komisia ministrov (vrátane guvernéra CB)	Spoločné vyhlásenie vlády Estónska a Estónskej banky, 16. január 2004	28.6.2004	polovica roku 2006		Súťaž začatá v júni 2004; konečný výber v decembri 2004 ³
<i>Cyprus</i>	Zvažuje sa spoločná koordinácia medzi ministerstvom financií a Cyperskou centrálnou bankou	Bol pripravený všeobecný predbežný rámec	Rada ministrov nedávno rozhodla o predložení žiadosti čo najskôr	2007	Veľký tresk	Bude stanovený termín začatia súťaže
<i>Lotyšsko</i>	Pracovná skupina v rámci Lotyšskej banky, konzultácie medzi MF a centrálnou bankou	Predbežný plán prechodu		1.1.2008	Veľký tresk	Súťaž začatá
<i>Litva</i>	Pracovná skupina v rámci Litovskej banky zameraná na vypracovanie plánu prechodu	Príprava náčrtov plánu prechodu do decembra 2004 a strategický rámec koordinácie projektu	28.6.2004	1.1.2007 (predbežne)	Veľký tresk paralelný obeh 2-3 týždne	Konečná fáza tendra na vytvorenie sadrových vzorov
<i>Maďarsko</i>	Vzhľadom na cieľový dátum, rok			2010		

³ Do dátumu uzávierky súťaže 19. októbra 2004 bolo predložených 134 návrhov. Skupina odborníkov vyberie desať najlepších návrhov do polovice novembra a v decembri 2004 vynesie konečné rozhodnutie na základe celonárodného hlasovania uskutočneného prostredníctvom telefónov.

	2010, prípravné práce prebiehajú na Ministerstve financií a v Magyar Nemzeti Bank (Centrálne banka Maďarska).					
<i>Malta</i>	Koordinálny orgán poverený vedením procesu nebol ešte oficiálne vymenovaný. Neprerušené konzultácie prebiehajú medzi MF a centrálnou bankou.	Predbežný plán prechodu navrhuje MF a centrálna banka		2008	Zatiaľ nie je stanovený	Implementačný plán, ktorý zahŕňa celý proces od štádia súťaže ku konečnému návrhu
<i>Poľsko</i>	Medziinštitucionálna pracovná skupina MF-NBP			2009	Zatiaľ nie je stanovený	Verejný prieskum
<i>Slovinsko</i>	Koordinálny orgán (Ministerstvo financií, centrálna banka, ostatné ministerstvá a orgány)	Program vstupu do ERM II a prijatie eura (schválený vládou a riadiacou radou Slovinskej banky, nov. 2003) Rámcové plány pre jednotlivé sektory	28.6.2004	1.1.2007	Veľký tresk (dvojitý obeh: 2 týždne)	Súťaž začatá
<i>Slovensko</i>	Ministerstvo financií	Podrobný opis stratégie prijatia eura v SR, schválený vládou v septembri 2004. Národný plán prechodu sa schváli do polovice roku 2005		1.1.2008/2009	Veľký tresk	Súťaž začatá

3. MINULÉ A BUDÚCE PRISTÚPENIA K EUROZÓNE: PODOBNOSTI A ROZDIELY

Prechod budúcich nových členov eurozóny bude mať mnoho spoločných prvkov s predchádzajúcimi prechodmi na euro a okrem toho bude ťažiť z poznatkov získaných v minulosti. Sú však zdôraznené aj niektoré dôležité rozdiely.

3.1 Poznatky získané z predchádzajúcich prechodov na euro

Aj napriek tomu, že prvý prechod zaznamenal veľký úspech, v mnohých smeroch je stále možné dosiahnuť zlepšenie. Hlavné poznatky získané zo skúseností krajín prvej vlny sú tieto:

- (i) Dôkladná a proaktívna príprava sa vypláca. Krajiny, ktoré investovali do včasnej a dôkladnej prípravy, boli za svoje úsilie odmenené rýchlosťou a plynulosťou prechodu a verejným prijatím novej meny. V rovnakej miere bola odmenená investícia do komunikácie a informácií.

Toto je kľúčový poznatok počiatočného prechodu a vysvetľuje prečo Komisia a krajiny v ďalšej vlne už začali rozhovory o praktickej príprave.

Výsledky posledného eurobarometra (časť 4) potvrdzujú, že potreba presných a včasných informácií je dôležitá rovnako, ako tomu bolo v minulosti. Nedostatok informácií by mohol vyvolať bojzlivé a nepriateľské reakcie, ktorým sa dá ľahko predísť.

- (ii) Prechodné obdobie troch rokov bolo príliš dlhé. Iniciatíva po roku 1999 čiastočne zoslabla a verejné inštitúcie museli obnoviť svoje úsilie a (znovu-) presvedčiť podniky a občanov, aby sa včas pripravili na zmenu hotovosti. Používanie eura v „bezhotovostnej forme“ navyše zostalo počas prechodného obdobia dosť obmedzené.

Z viacerých dôvodov uvedených v časti 3.2, ktoré sa týkajú najmä potreby okamžitej zmeny hotovosti, sa budúcim členom pristupujúcim do eurozóny neodporúča dlhé prechodné obdobie. Pre procesy ako je zmena informačných systémov vo verejnom a súkromnom sektore zostane čas potrebný na prechod taký dlhý, ako tomu bolo v prípade pôvodných krajín eurozóny. Keďže zmena samotná bude trvať kratšie, prípravy budú musieť začať veľmi skoro.

Avšak vzhľadom na to, že prechodné obdobia, s ktorými dotknuté krajiny rátajú, budú pravdepodobne kratšie, zložitosť používania dvoch menových jednotiek (eura a národnej meny) súčasne sa zníži, čím sa vysvetľovanie a porozumenie prechodu zjednoduší.

- (iii) Zavedenie eurobankoviek a euromincí má byť rýchle: „Postupné“ zavedenie hotovostného eura spôsobí občanom a podnikom komplikácie. Ak bude okamžité zavedenie starostlivo pripravené, budú mať z neho prospech všetky zúčastnené strany. To isté sa týka obdobia dvojitého obehu, ktoré by malo trvať kratšie.

Ako ukázal prechod na hotovostné euro v súčasných krajinách eurozóny, rýchle zavedenie hotovostného eura bude musieť byť založené na rozsiahlom predzásobení bánk eurovým obeživom a jeho rozsiahlej distribúcii, na okamžitom prechode všetkých peňažných automatov na euro, na tom, aby maloobchodníci vydávali

peniaze výlučne v euro a na možnosti pre klientov bánk a osoby, ktoré nie sú klientmi, zameniť si pôvodnú národnú menu za eurá bez poplatkov.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť dôležitosť platieb kartou a elektronických platieb. Uvedené spôsoby platby značne prispeli k plynulému prechodu, najmä v maloobchodnej sieti.

- (iv) Stiahnutie národnej meny si vyžaduje dôkladnú prípravu: v čase pôvodného prechodu sa možno kládol príliš veľký dôraz na zavedenie eurobankoviek a euromincí, zatiaľ čo sa podcenili dôsledky enormného spätného prílivu pôvodnej národnej meny. Obzvlášť logistické opatrenia na zvládnutie obrovského množstva vrátených mincí neboli stále účinne uplatňované a niekedy spôsobili značné oneskorenia pri preprave, spracovaní a zrátaní mincí a pripočítaní na účty.
- (v) Mali by sa prijať opatrenia, aby sa zabránilo dopadu na ceny. Táto záležitosť si vyžaduje osobitnú pozornosť, pretože je zložitá ju riešiť a často sa zakladá na nepochopení, ktoré sa ťažko napravné. Prevencia je určite lepšia, než liečba.

Výsledky eurobarometra zreteľne ukazujú, že povedomie občanov o tejto otázke je už teraz vysoké. Riziko zneužitia a podvodu v súvislosti s cenami počas prechodu je hlavnou obavou 71 % respondentov (priemer všetkých novo pristúpených členských štátov). Je však potrebné poznamenať, že medzi krajinami sú značné rozdiely. Prehľad podľa sociodemografických kategórií nevedie k žiadnym jednoznačným záverom, okrem faktu, že u starších ľudí vyvoláva táto záležitosť väčšie obavy, než u mladých.

Správne prepočítavanie cien majiteľmi obchodov a maloobchodníkmi vo všeobecnosti si bude bezpochyby vyžadovať dôkladnú prípravu zo strany príslušných inštitúcií, napríklad formou dohôd o cenovej stabilite uzatvorených s maloobchodným sektorom a pozorne monitorovaných pred a po prechode, pokiaľ je možné s aktívnou účasťou organizácií na ochranu spotrebiteľa a profesionálnych organizácií maloobchodného sektora na národnej a európskej úrovni. Inštitúcie tiež môžu od jednotlivých maloobchodníkov požadovať, aby verejne preukázali svoj záväzok zabezpečiť presné prepočítavanie ceny, napríklad pomocou vývesných tabúl a aktívnou podporou uvádzania cien v obidvoch menách v dohodnutom období pred a po zavedení hotovostného eura. Obidva spôsoby by zvýšili dôveryhodnosť a umožnili spotrebiteľom vyvíjať tlak na maloobchodníkov. Takéto opatrenia by mali pomôcť zmenšiť obavy a prispieť k plynulému prechodu.

- (vi) „Psychický“ prechod si vyžaduje podstatne viac času, než fyzický. Výsledky prieskumu z novembra 2003 ukázali, že 30 % respondentov najčastejšie uvažovalo v národnej mene pri každodenných nákupoch, na rozdiel od 46 %, ktorí najčastejšie uvažovali v eurách. Pri vysokých nákladoch (napr. dom alebo automobil) však väčšina občanov eurozóny stále v duchu počítala najčastejšie v národnej mene (54 %), zatiaľ čo iba zanedbateľná menšina (16 %) počítala v eurách.

3.2 Hlavné rozdiely v porovnaní s predošlým prechodom

Aj napriek existencii niektorých spoločných prvkov by sa nemalo zabúdať na to, že novo pristúpené členské štáty majú mnoho charakteristických znakov a zvláštností typických

pre danú krajinu. Vo všeobecnosti sú kľúčové rozdiely v porovnaní s prechodom v prvej vlne tieto:

- (i) Budúce rozšírenie eurozóny sa odohrá v niekoľkých postupných vlnách. Je veľmi nepravdepodobné, že prístupujúce krajiny vstúpia do eurozóny ako jedna skupina. Očakáva sa, že v jednotlivých rokoch budú prístupovať malé skupiny krajín (alebo krajiny jednotlivo).

Preto nebude v rovnakom rozsahu existovať kolektívna hybná sila ako v prípade krajín, ktoré vstúpili do eurozóny v prvej vlne a na jej budúce rozšírenia bude upriamená menšia pozornosť zvonku, mimo priamo dotknutých krajín. Ako je uvedené nižšie, skutočnosť, že mnoho krajín už prijalo jednotnú menu, prechod v určitých aspektoch uľahčí.

- (ii) Eurobankovky a euromince už existujú a väčšine občanov novo prístupných členských štátov sú dôverne známe. V niektorých obchodoch, najmä v turistických a pohraničných oblastiach sa už euro používa a prijíma sa ako platidlo. V niektorých odvetviach môže táto skutočnosť znížiť potrebu značného predzásobenia bánk eurovým obeživom. Niektorí občania a spoločnosti tiež môžu chcieť získať určitý objem hotovostného eura v zahraničí, najmä ak sídli v príslušných pohraničných oblastiach. Občanom mimo eurozóny je už navyše dovolené zriaďovať si účty v eurách v ich domácich bankových inštitúciách. Pre tých, ktorí sa tak rozhodli urobiť, už prechod na euro prebieha.

Posledný eurobarometer (časť 4) prináša zaujímavý dôkaz praktickej skúsenosti, ktorú už občania nadobudli v desiatich novo prístupných krajinách. Zdá sa, že väčšina občanov týchto členských štátov (v priemere 73 %) videla eurobankovky a v priemere 66 % videlo euromince. V niektorých krajinách dosahujú tieto číselné údaje mimoriadne vysoké úrovne, napr. 95 % respondentov zo Slovinska už videlo eurobankovky a 87 % euromince. Číselné údaje týkajúce sa Cypru predstavujú 85 % (bankovky) a 82 % (mince). S hotovostným eurom sú najmenej oboznámení v Lotyšsku, hoci aj tam už viac ako polovica obyvateľov videla eurobankovky (67 %) alebo euromince (55 %).

Pokiaľ ide o používanie eurobankoviek a euromincí sú číselné údaje samozrejme nižšie, hoci stále dosahujú značne vysokú úroveň: v priemere 49 % obyvateľov novo prístupných štátov už používalo eurobankovky a 50 % euromince. V tomto prípade opäť vedú niektoré krajiny, napr. Slovinsko (81 % eurobankovky a 79 % mince) a Cyprus (76 % a 77 %). Najnižšie číselné údaje týkajúce sa skúsenosti s používaním hotovostného eura má Litva (40 % a 39 %). Ešte zaujímavejšie výsledky eurobarometra ukazujú, že 18 % respondentov už používalo eurobankovky a 15 % euromince vo svojej krajine. Tieto číselné údaje naznačujú, že euro sa už pri niektorých transakciách neoficiálne používa. V krajinách ako Lotyšsko, Litva a Poľsko dosahujú číselné údaje stále vyššiu úroveň (34 %, 31 % a 28 % pre eurobankovky a 27 %, 20 % a 24 % pre mince v uvedenom poradí).

- (iii) Očakáva sa, že prechod z národnej meny na euro bude oveľa rýchlejší. Mnoho krajín zvažuje postup „veľkého tresku“, podľa ktorého sa dátum vstupu do eurozóny zhoduje s dátumom (oficiálneho) zavedenia eura. Väčšina novo prístupných členských štátov (CZ, EE, LV, LT, PL, SI, SK) sa podujala na výmenu meny v posledných rokoch a získala v tomto procese cenné skúsenosti.

Existencia a široká dostupnosť hotovostného eura zohráva v tomto prístupe tiež významnú úlohu. Niektoré prvky, ktoré sa zdali byť rozhodujúce pre úspech prvého prechodu na euro, preto budú v budúcnosti zohrávať menej dôležitú úlohu. Hotovostné euro si možno ľahko zaobstarať pred oficiálnym zavedením tejto meny v krajine a niektorí občania a spoločnosti sa na to môžu pripraviť s dostatočným predstihom. Predzásobenie eurovým obeživom a jeho distribúcia⁴ hospodárskym subjektom pravdepodobne opäť zohrá úlohu pri zabezpečení rýchleho prechodu tým, že sa pripraví dostatočné množstvo hotovosti na obdobie po €-dni. Bolo by možné uskutočniť aj distribúciu určitého objemu bankoviek s nízkou nominálnou hodnotou, ako aj mincí, občanom.

Budúci členovia eurozóny budú mať osobitný záujem na tom, aby bolo obdobie prechodu čo najkratšie, vzhľadom na to, že tieto krajiny by inak mohli čeliť neoficiálnemu dvojitému obehu v niektorých odvetviach, počas ktorého by euro mohli aktívne používať občania a maloobchodníci pred tým, než sa stane zákonným platidlom.

- (iv) Rozsah a objem potrebných úprav, ktoré je potrebné v niektorých oblastiach vykonať sa bude líšiť od predošlého prechodu na euro v eurozóne. Počet automatických bankomatov na obyvateľa je napríklad nižší, než v eurozóne, hoci tiež dosahuje značne vysoký počet. Automatické bankomaty pomáhajú urýchliť skoré zavedenie hotovostného eura do hospodárstva. Skúsenosti z minulosti dokazujú, že veľká časť eurobankoviek sa dostala do obehu prostredníctvom bankomatov, najmä vďaka ich nepretržitej dostupnosti, predovšetkým v čase zatváracích hodín pobočiek bánk. Vysoký počet pobočiek bánk a poštových úradov na obyvateľa (vo väčšine krajín viac-menej porovnateľný s priemerom eurozóny) v určitej miere vyrovná nižší počet automatických bankomatov, keďže občanom pomôže získať potrebnú sumu eurobankoviek a mincí v počiatkovej fáze procesu prechodu na euro. Bude možno potrebné rátať s osobitnými opatreniami (dlhšie otváracie hodiny, dostupnosť cez víkendy, atď.).

Počet terminálov POS je v porovnaní s priemerom eurozóny relatívne nízky, najmä z toho dôvodu, že mnoho novo pristúpených členských štátov intenzívne používa hotovosť (porov. nižšie). Menšia dostupnosť terminálov na elektronické platby je nevýhodou, vzhľadom na to, že poskytuje dôležitú alternatívu ku hotovosti a že pri takýchto platobných zariadeniach je obvykle prechod veľmi ľahký. Napriek tomu, že počet platobných kariet (tak debetných, ako aj kreditných) je na obyvateľa v nových členských štátoch nižší, než v eurozóne, je relatívne značný (najmä v prípade debetných kariet). V praxi to znamená, že karty sa používajú predovšetkým na výber hotovosti z elektronických bankomatov. Existuje tu preto značný priestor na rozšírenie domácich sietí POS, a tak možnosti zmiernenia tlaku na prechod na hotovostné euro.

⁴ Predzásobenie eurovým obeživom (frontloading) znamená zásobenie bánk dostatočným množstvom eurobankoviek a euromincí predtým, než hotovostné euro nadobudne štatút zákonného platidla, t.j. pred €-dňom. Distribúcia eurového obeživa (sub-frontloading) predstavuje podobný druh operácie, na základe ktorej predzásobené banky zásobia maloobchodníkov a ostatných obchodníkov dostatočným množstvom hotovostného eura, aby mohli okamžite začať uskutočňovať operácie v novej mene, a to odo dňa jeden.

Štatistické dôkazy potvrdzujú, že bankovky a mince zohrávajú ako platidlo dominantnú úlohu vo väčšine novo pristúpených členských štátov aj napriek tomu, že celkový objem hotovosti na obyvateľa je nižší, než v eurozóne. V niektorých z novo pristúpených členských štátov dostáva stále mnoho pracovníkov a dôchodcov svoje mzdy a dôchodky v hotovosti. Ako bolo uvedené, dôležitá úloha, ktorú zohráva hotovosť spôsobuje všetkým zúčastneným stranám (bankám, maloobchodníkom, spotrebiteľom ...) nevýhodu a bude si vyžadovať intenzívnu prípravu na prechod na hotovostné euro.

Nakoniec, zmena automatických predajných automatov by nemala spôsobiť vážne problémy. Počet automatov je nateraz relatívne obmedzený. Zdá sa, že najviac takýchto automatov má Maďarsko (22 000), v porovnaní s celkovým počtom v eurozóne, ktorý je vyšší, než dva milióny. Navyše, na rozdiel od situácie v čase prvého prechodu na euro, sú euromince široko dostupné a subjekty preto nebudú čeliť žiadnym konkrétnym prekážkam, pokiaľ ide o vyskúšanie a konečné nastavenie zariadení na rozpoznávanie mincí.

4. VEREJNÁ MIENKA V NOVO PRISTÚPENÝCH ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH NA ZAVEDENIE EURA

Posledný prieskum eurobarometra o verejnej mienke v desiatich novo pristúpených členských štátoch⁵, týkajúci sa postojov ich obyvateľov ku zavedeniu eura uskutočnil v prvej polovici septembra 2004 EOS Gallup Institute na vzorke viac ako 10 000 občanov.

4.1 Všeobecný postoj k euro

Úroveň záujmu o zavedenie eura je pomerne nízka, iba 50 % respondentov sa o to zaujíma a 48 % záujem neprejavilo. Celkový výsledok v novo pristúpených členských štátoch dokazuje, že o niečo viac občanov verí v pozitívny dopad zavedenia eura (44 %) na vnútroštátnej úrovni, pričom 41 % je presvedčená o negatívnych dôsledkoch. 40 % z opýtaných očakáva, že zavedenie eura bude pre nich osobne pozitívne a 45 % verí, že bude negatívne. Zdá sa, že občania majú zmiešané pocity v súvislosti s tým, či sú radi (42 %) alebo nie (47 %), že euro nahradí ich národnú menu.

Čo sa týka časového rámca na prijatie eura, 19 % respondentov v týchto desiatich krajinách by uvítalo euro ako národnú menu čo najskôr, 36 % by odporúčalo euro prijať po určitom čase a relatívna väčšina (40 %) je presvedčená, že euro by sa malo prijať čo najneskôr. Zdá sa však, že občania si sú vedomí praktických výhod zavedenia eura, 92 % si uvedomuje jeho užitočnosť pri cestách do zahraničia a 82 % pri nákupe tovaru a služieb v eurozóne a 77 % uznáva, že sa tým eliminuje potreba výmeny peňazí vo vnútri eurozóny. Väčšina respondentov (54 %) navyše neverí, že prechod na euro im spôsobí nejaké závažné ťažkosti. Ako bolo uvedené predtým, značná väčšina sa však obáva možného zneužitia a podvodu v súvislosti s cenami v čase prechodu.

⁵ Prieskumy eurobarometra sú dostupné na internetovej stránke:
http://europa.eu.int/comm/public_opinion/index_en.htm

4.2 Občania chcú byť lepšie informovaní

Informovanosť širokej verejnosti v novo prístupných členských štátoch o eure a podmienkach jeho prijatia je stále pomerne nízka. Väčšina opýtaných (57 %) si nie je vedomá toho, že prijatie eura je pre ich krajinu záväzné a nevedia koľko krajín sa už v eurozóne nachádza.

Takmer polovica respondentov (48 %) nepovažuje svoju informovanosť o eure za dostatočnú, boli by radi informovaní správne a dostatočne včas pred zavedením jednotnej meny v ich krajine. Ďalej, 30 % respondentov by privítalo informácie čo najskôr, zatiaľ čo 24 % by stačili najneskôr niekoľko rokov pred zavedením eura. Z informačných zdrojov dôveruje väčšina respondentov svojej národnej centrálnej banke (63 %), oveľa viac, než akejkoľvek inej inštitúcii (iba 29 % dôverovala svojej vláde, štátnym alebo regionálnym orgánom a 22 % európskym inštitúciám). Občania týchto členských štátov uprednostňujú informačné kampane o eure vysielané ako televízne spoty (78 %), za tým nasledujú spoty v rádiu (66 %) a letáky a brožúry (64 %). Väčšina občanov chce, aby sa informácie sústredili na praktické dôsledky zavedenie eura (ich mzda, bankový účet, atď.). Uvádzanie cien v oboch menách sa považuje za najdôležitejší nástroj prípravy obyvateľov na nové meradlo hodnoty.

4.3 Hlavné poznatky prieskumu

Zavedenie eura v týchto členských štátoch je jedným krokom v strednodobom a dlhodobom konvergenčnom procese, ktorý pozostáva z mnohých etáp. Mnohé krajiny ešte nepoznajú presný dátum prijatia eura, čo môže mať vplyv na odpovede obyvateľstva.

Sociodemografický prehľad výsledkov ukazuje, že muži, mladí ľudia a vzdelaní ľudia a obyvatelia miest sú oveľa viac naklonení euru, než ženy, starší ľudia s nižším vzdelaním a obyvatelia vidieka.

Celkovo sa zdá, že postoj k euru je nejednoznačný. Do určitej miery sa tieto zistenia podobajú výsledkom eurobarometra z roku 1997, ktoré ukázali podobný nedostatok silných sympatií k jednotnej mene v krajinách, ktoré sú v súčasnosti členmi eurozóny: 47 % bolo euru naklonených, zatiaľ čo 40 % bolo proti jeho prijatiu. V tejto súvislosti by sa nemalo zabúdať na to, že tak ako tomu bolo v prípade krajín eurozóny, časť obyvateľov je citovo pripútaná k národnej mene. Obyvatelia novo prístupných členských štátov prejavujú hmatateľnú túžbu získať o eure viac informácií. Aj napriek dostatku času na prijatie eura, by sa radi dobre a včas pripravili na prechod. Na splnenie tejto požiadavky bude potrebné uskutočniť veľké informačné kampane.

5. ZÁVERY

Budúce rozšírenie eurozóny bude prebiehať niekoľko rokov, pretože sa očakáva, že budúci členovia budú do eurozóny pristupovať jednotlivo. Vo väčšine krajín očakávaný scenár prechodu na euro umožní rýchly prechod z národnej meny k euru (napr. scenár „veľkého tresku“). Zároveň to zvýši tlak na podniky a verejné správy. Ďalej to posilní potrebu dôkladnej a včasnej prípravy všetkých zúčastnených subjektov (verejné správy na všetkých úrovniach, banky, maloobchodníci, podniky vo všeobecnosti). Posledný prieskum eurobarometra dokazuje, že verejnosť pokladá včasné poskytovanie informácií za nevyhnutné.

Komisia bude naďalej sledovať napredovanie praktických príprav na zavedenie eura v rôznych dotknutých krajinách. V tejto súvislosti, sieť verejných správ (PAN-II), ktorá zjednocuje rôznych národných predstaviteľov zodpovedných za tieto otázky, vytvorí základné fórum na výmenu stanovísk a informácií. V oblasti informácií a komunikácie bola vytvorená podobná skupina (DIR-COM), ktorá umožňuje pravidelné schôdzky riaditeľov pre komunikáciu.